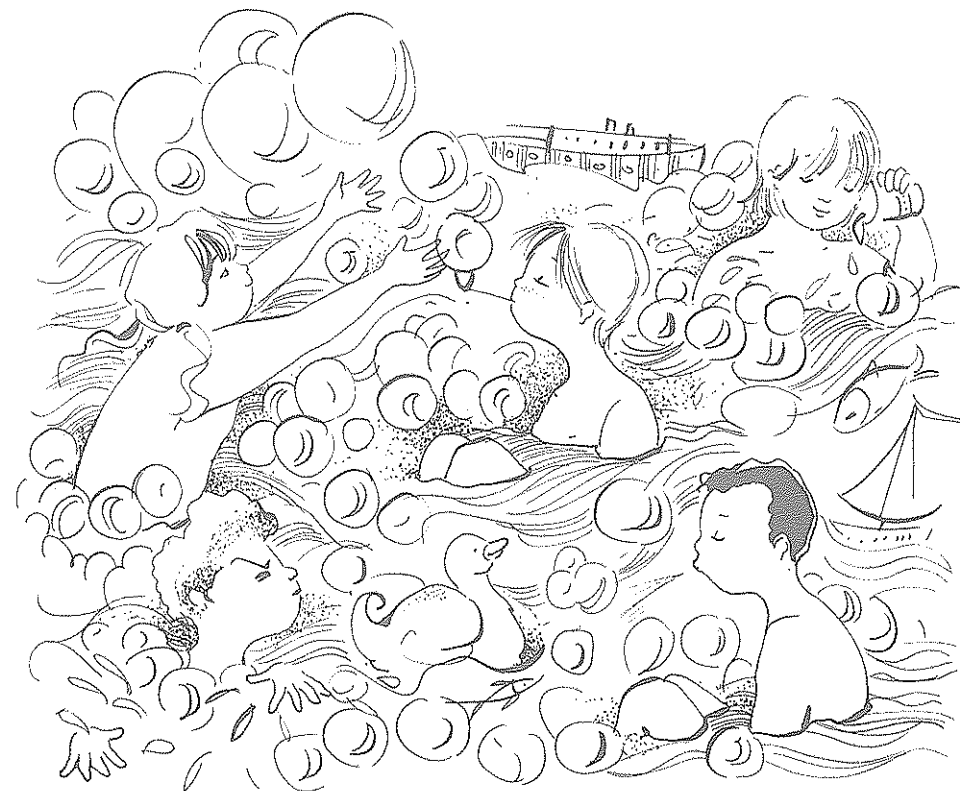

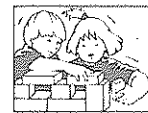

Ik bubbel maar wat,
ik bubbel in bad.
Ik blaas met een riet,
zie je dan niet:
die belletjes gaan
hoog naar de maan!

U staat met een groepje kinderen bij de watertafel. Daarin staan verschillende glazen of doorzichtige plastic bakjes en bekertjes. We gaan experimenteren:
Giet vanaf een bepaalde hoogte (staand, arm zo hoog mogelijk) water in een bakje in de watertafel.
Nu nog eens, maar niet zo hoog (ongeveer 30 cm).
Dan blazen we door een stukje tuinslang eerst hard (en daarna zacht) in de bak met water.
En nu hetzelfde met een rietje.
We gaan het water een kleurtje geven met behulp van aanmaaklimonade of een theezakje.
De bovenstaande proefjes doen we nog eens, maar nu gebruiken we eerst melk, daarna yoghurt en tenslotte doen we afwasmiddel in het water.

Vanzelfsprekend hoort bij al deze proefjes een vragenpakketje.
Wat zie je gebeuren?
Is dat iets anders dan wat je daarvoor zag?
Zijn er veel of weinig belletjes?
Zijn ze groot of klein?
Gaan ze langzaam of snel?
Welke kant gaan ze op?
Zie je ook wel eens belletjes bij andere dingen?

Als afsluiting van dit lesidee gaat u met de groep naar buiten om op de speelplaats bellen te blazen, met echte bellenblaaspijpjes of in bekertjes met een beetje zeepsop en een rietje.

Situatie

Werkles

Hoekenwerk

Bedoeling

Ervaringen en kennis opdoen met en van eenvoudige natuurverschijnselen (16.8).

Materiaal

Glazen of (doorzichtig) plastic bakken, bakjes en bekertjes.
Stukje tuinslang en rietjes.
Aanmaaklimonade, theezakje, melk, yoghurt.
Afwasmiddel.
Bellenblaaspijpjes, bekertjes en rietjes voor de hele groep.

Organisatie

Zorgt u ervoor dat de spullen in de watertafel klaarliggen?

Jaarkalender

Op een dag dat de kinderen ook naar buiten kunnen.

Leerlijn

- ☐ Groep 1.
- ☐ Groep 2.

Observatie/evaluatie

Kunnen de kinderen begrip-
pen als *snel* en *langzaam* han-
teren in relatie tot de gebruikte
vloeistof?

Zwieren, zwaaien,
lekker draaien,
schommel hoog
in een boog;
een speeltuin,
fijn om daar te zijn.

Nadat kinderen naar de speeltuin zijn geweest, kunt u met hen een gesprekje houden over de speeltoestellen die daar zijn. En over wat je ermee kunt doen.

Schommels: dan zweef je door de lucht.

Wippen: je vliegt door de lucht.

Glijbaan: je bent zó beneden.

Draaimolen: het lijkt weer of je zweeft.

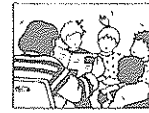
Kabelbaantje: je gaat vliegensvlug.

De kinderen gaan in een werkles aan de slag. U heeft van tevoren allerlei materiaal verzameld, eventueel samen met de kinderen (stokjes, lapjes, touw, dik papier, rolletjes, groot stuk karton, lucifersdoosjes, enzovoort). De kinderen krijgen de opdracht om één speeltoestel te maken. U kunt elke dag een groepje van twee tot vier kinderen aan de beurt laten komen. Hoe kun je de speelattributen maken?

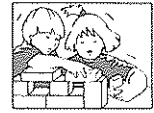
De kinderen hebben waarschijnlijk hulp nodig bij het omhoog zetten van hun speeltoestel. Ook biedt u hulp als er stokjes aan elkaar moeten worden gebonden. Probeer de kinderen te stimuleren hun eigen ideeën uit te voeren. Als er nog ander materiaal nodig is, probeert u daarvoor te zorgen.

Als alle speeltoestellen klaar zijn, wordt op de grote kartonnen onderplaat een speeltuin ingericht. Ter verfraaiing van het geheel kunnen de kinderen eventueel nog bomen maken. Kinderen die met het in elkaar zetten van de toestellen niet goed uit de voeten konden, kunnen nu de speeltuin helpen inrichten. Komen de ouders de speeltuin bewonderen?

Situatie

Kring

Werkles

Bedoeling

Ervaringen en kennis opdoen met en van bewegende voorwerpen (16.9).

Materiaal

Lijm, scharen, touw, plakband, gekleurd papier.
Stokjes, takjes, lapjes, lege rolletjes (wc.-papier), lucifersdoosjes, enzovoort.
Grote kartonnen onderplaat.

Organisatie

Let u op kinderen die tijdens de werkles niet tot resultaat komen. Biedt u voldoende hulp?

Jaarkalender

Na een bezoek aan de speeltuin, bijvoorbeeld in voor- of najaar.

Leerlijn

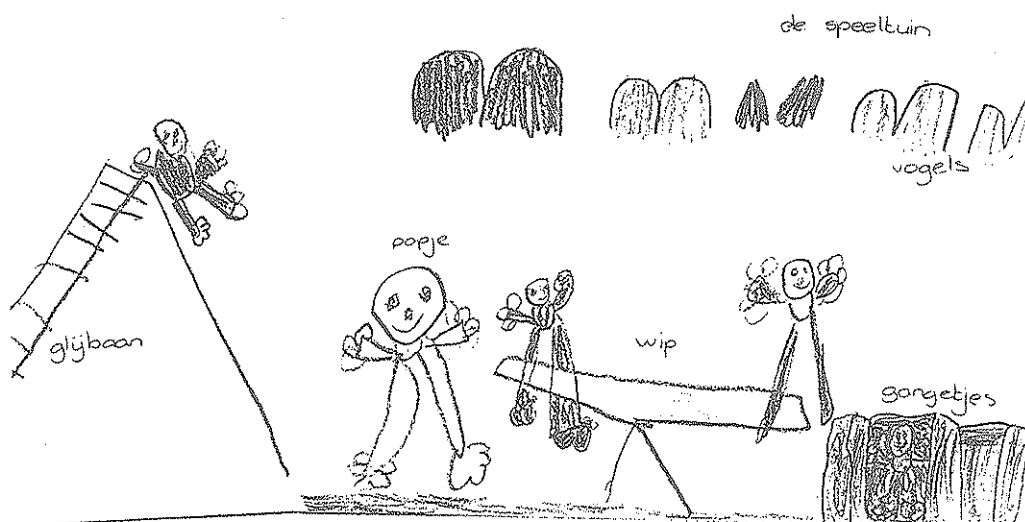
- ☐ Groep 1.
- ☐ Groep 2.

Observatie/evaluatie

Welk groepje komt tot echt 'bewegend' resultaat?

Wie kan al in een groepje werken?

Wie gebruikt nog ander, zelfgezocht, materiaal?

Nog drie nachtjes slapen en dan... ben ik jarig! Heerlijk zo'n vooruitzicht. En spannend ook! Kinderen tellen vaak de dagen af en kunnen zich enorm verheugen op feesten die gaan komen. In dit lesidee proberen we de feesten waarop we ons dit schooljaar kunnen verheugen 'in kalender' te brengen.

U heeft van tevoren op twaalf vellen papier de namen van de maanden van het jaar geschreven. Het is zinvol en duidelijk om bij iedere maand een tekening te (laten) maken of plaatjes te zoeken die passen bij die maand.

Juli: zwemmende kinderen.

November: kale bomen en vallende bladeren.

Februari: bollen uit de grond.

De maanden hangt u aan een touw. Zorg dat u ze kunt verplaatsen/verschuiven. Voor dit idee hangt u de maanden vóór de kring, bijvoorbeeld aan een lange rij tafels, te beginnen met de maand waarin u dit lesidee uitvoert. Een grote (echt héél grote) doos tovert u of een van de kinderen om tot een 'tijdmachine' door die te voorzien van veel zilverpapier, snoeren, kokers en knoppen. In de doos legt u verkleedkleden/-spullen die te maken hebben met de feesten en gebeurtenissen die dit jaar op het programma staan. Sinterklaas: mantel, staf, baard, grote boek, eventueel Pietkleden; Kerstmis: kerstslingers, kaars, stal met kerstfiguren; Pasen: mandje met eieren, kroon/masker van de paashaas.

Maar u kunt ook spullen verzamelen die van pas komen bij een herfstwandeling (takken, denneappels, tas met bladeren) of de kinderverjaardagen (een kroon, doosje met namen en geboortedata van alle kinderen).

De tijdmachine zet u aan het eind van de rij tafels waar de kalender aan hangt. Eén kind mag erin om spullen van een feest aan te trekken of mee te nemen naar de kring. Maak het moment waarop het kind de tijdmachine binnengaat extra spannend door met de groep het volgende rijmpje op te zeggen:

Kom eens kijken, kom dat zien...
'Frits' stapt in de tijdmachien.

En als 'Frits' klaar is en weer naar de kring kan, zegt u:

Daar is-ie weer, daar is-ie weer.
Welk feest is het dít keer?

De kinderen zullen geen moeite hebben om te zien om welk feest het gaat. Ga op hun reacties in door te vragen:

Wanneer vier je dit feest?

Is het dan warm?

Kun je dan zonder jas buiten lopen?

Is het dan misschien winter?

Zitten er dan nog bladeren aan de bomen?

Is het dan nog lekker warm buiten?

Kun je dan nog 's avonds buiten spelen?

Omdat u de plaat van de maand waarin u zich tijdens het uitvoeren van dit lesidee bevindt vooraan heeft gehangen, kunnen de kinderen makkelijk vooruitkijken/denken in de tijd. Na afloop hangt u de kalender aan de muur. U kunt hem op verschillende momenten nog verder aanvullen: met platen, namen van jarigen, enzovoort.

Situatie

Kring

Bedoeling

Ontdekken van en ervaringen opdoen met aspecten van tijd (besef van tijd) (15.1).

Rangschikken van gebeurtenissen en processen (15.2.2). Het wisselen van de seizoenen (16.5.1).

Materiaal

Twaalf vellen A4-papier.

Enorm grote doos als tijdmachine.

Verkleedspullen en attributen die met bepaalde feesten te maken hebben.

Organisatie

Schrijf de namen van de maanden van het jaar op de twaalf vellen papier. Hang ze vóór de kring naast elkaar aan een rij tafels. Maak de tijdmachine zó, dat u de beide zijanten voorziet van deuren. Dan kun je echt in de tijdmachine kruipen (en er ook weer uit).

Jaarkalender

Augustus (begin schooljaar).

Leerlijn

☐ Groep 1.

☐ Groep 2.

Observatie/evaluatie

Kunnen de kinderen uitleggen wanneer in het jaar de feesten gevierd worden?

Leggen ze daartoe relaties met bijvoorbeeld het weer, hun kleding?

In het voorjaar hebben de kinderen kennis gemaakt met de vogels rondom de school. In de zomer kunt u het accent leggen op de soorten vogels en hun eigenschappen. Dat betekent dat er niet alleen over vogels uit de omgeving van de kinderen gesproken wordt, maar ook over vogels buiten op de velden en in de bossen. Zelfs vogels uit andere landen kunnen ter sprake komen.

U start met een kort gesprekje over vogels. Dit gesprekje vindt plaats in de kijkhoek. Daar heeft u een verzameling illustraties van vogels neergelegd. Mogelijk heeft u er ook een aantal opgezette vogels neergezet. Hoe reageren de kinderen? Letten ze op snavels, veren, poten? En op kleuren? In het gesprekje komen de volgende onderwerpen kort aan bod:

Soorten vogels.

Vogels rondom het huis, in het veld, in de bossen.

Vogels buiten Nederland.

Lichaamsbouw van vogels.

Eetgewoontes van vogels.

Na dit korte gesprekje en het bekijken van de vogels legt u de kinderen uit dat ze samen een vogelboek gaan maken. Ieder kind dat mee wil doen, krijgt een vel papier waarop het een eigen vogel gaat maken. U herhaalt nog enige kenmerken die tijdens het gesprekje aan de orde zijn gekomen, zodat alle kinderen voldoende informatie hebben.

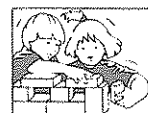
Er zijn verschillende mogelijkheden om een vogel te maken: tekenen; schilderen; contouren uit papier/lapjes knippen en daarna opplakken; vouwen, enzovoort. Daarnaast kunnen kinderen uit verschillende tijdschriften vogels knippen en op een vel papier plakken.

Van alle vellen met vogels wordt door u een boek gemaakt. Dit boek komt op de kijktafel te liggen bij de rest van de vogelverzameling. U spoort de kinderen aan om thuis te zoeken naar afbeeldingen van vogels. De meegebrachte spullen worden ook aan de verzameling op de kijktafel toegevoegd. Op een geschikt moment bespreekt u de nieuwe aanwinsten.

Situatie

Kring

Werkles

Bedoeling

Onderscheiden van hoofdgroepen van dieren (16.4.3).

Materiaal

Illustraties van vogels; opgezette vogels.

Knippapier, vouwblaadjes, lapjes, tekenmateriaal, schildermateriaal, tijdschriften. Voor elk kind een groot vel papier.

Organisatie

U richt een vogelkijkhoek in. U legt alle materialen klaar, zodat u meteen na het kringgesprek kunt starten met het maken van het vogelboek.

Jaarkalender

Deze activiteit kan het best plaatsvinden in de zomer.

Leerlijn

☐ Groep 1.

☐ Groep 2.

Observatie/evaluatie

Zijn er kinderen die extra gestimuleerd moeten worden om voldoende belangstelling voor dit onderwerp op te brengen? Welke specifieke vogelkenmerken verwerken de kinderen in hun werkje?

De lucht in onze omgeving is niet altijd even fris. Het inademen van een niet fris luchtje is niet plezierig, maar hoeft nog geen bedreiging te zijn voor onze gezondheid. Helaas komt het voor, dat de ingeademde lucht wel gevaarlijk is. Over dit laatste willen we met de kinderen gaan praten.

Een directe aanleiding om dit kringgesprek te starten kan een fikse brand zijn in de eigen omgeving of een waarvan op de tv. beelden worden getoond. Brandweerlieden dragen tijdens het bluswerk meestal een zuurstofmasker om zich te beschermen tegen het inademen van gevaarlijke lucht. Laat de kinderen de afbeeldingen op doeblad W31 bekijken. Met als doel hen bewust te maken van het feit dat niet alle in te ademen lucht gezond voor hen is, kunt u bij de vijf afbeeldingen gerichte vragen stellen.

1 Bij het gasfornuis:

Wat gebeurt er, als je aan een knop van het fornuis draait?

Moet je gas aansteken?

Kun je gas zien? En ruiken?

Mag je aan die gasknoppen komen?

2 Bij de auto met uitlaatgassen:

Als je voor een stoplicht moet wachten, stinkt het dan wel eens? Hoe komt dat?

Zijn uitlaatgassen vies? En gevaarlijk? Kun je ze zien?

Heb je wel eens zere ogen gekregen, als je lang bij een rij auto's met lopende motor moest staan wachten? Of moest je hoesten?

3 Bij de sigaretterook:

Waarom hangt er op school een bordje waarop staat dat er niet gerookt mag worden?

Is roken ongezond?

Mag er alleen op school niet gerookt worden?

Hoe merk je dat mensen van sigaretterook ziek worden?

4 Bij de fabriek met de rokende schoorsteen:

Is de lucht buiten gezond?

Kun je het zien als die lucht ongezond is?

Hoe komt het dat de lucht buiten wel eens ongezond is?

5 Bij de brandweerman met het zuurstofmasker:

Heb je wel eens een brandweerman met een zuurstofmasker gezien?

Weet je wat dat is, zo'n masker? En waarom de brandweerman het draagt?

Waarom moeten de mensen die in de buurt van de brand wonen hun ramen sluiten en binnen blijven?

Als verwerking kunnen de kinderen het laatste vak van het doeblad zelf intekenen.

Variatie

Misschien is een ouder brandweerman of heeft een ouder contacten met het brandweerkorps. Via deze ouder is het wellicht mogelijk een brandweerruitrusting in de klas te demonstreren. De kinderen kunnen dan zelf ervaren hoe je moet ademen met behulp van een zuurstoffles.

Heeft u een carapatiëntje in de groep, laat dit kind dan zoveel mogelijk vertellen over zijn/haar ervaringen in verschillende situaties.

Situatie

Kring

Bedoeling

Kennis en attitude over specifieke aspecten van gezond gedrag (17.1.2).

Attitude-ontwikkeling met betrekking tot zorg voor onze omgeving (17.3.2).

Doeblad W31

Materiaal

Een brandweerruitrusting.

Organisatie

De sfeer van het gesprek dient informatief te blijven, niet belerend.

Leerlijn

☐ Groep 1.

☐ Groep 2.

Observatie/evaluatie

Lukt het om de jongsten blijvend bij het onderwerp te betrekken?

Stellen de oudsten vragen?

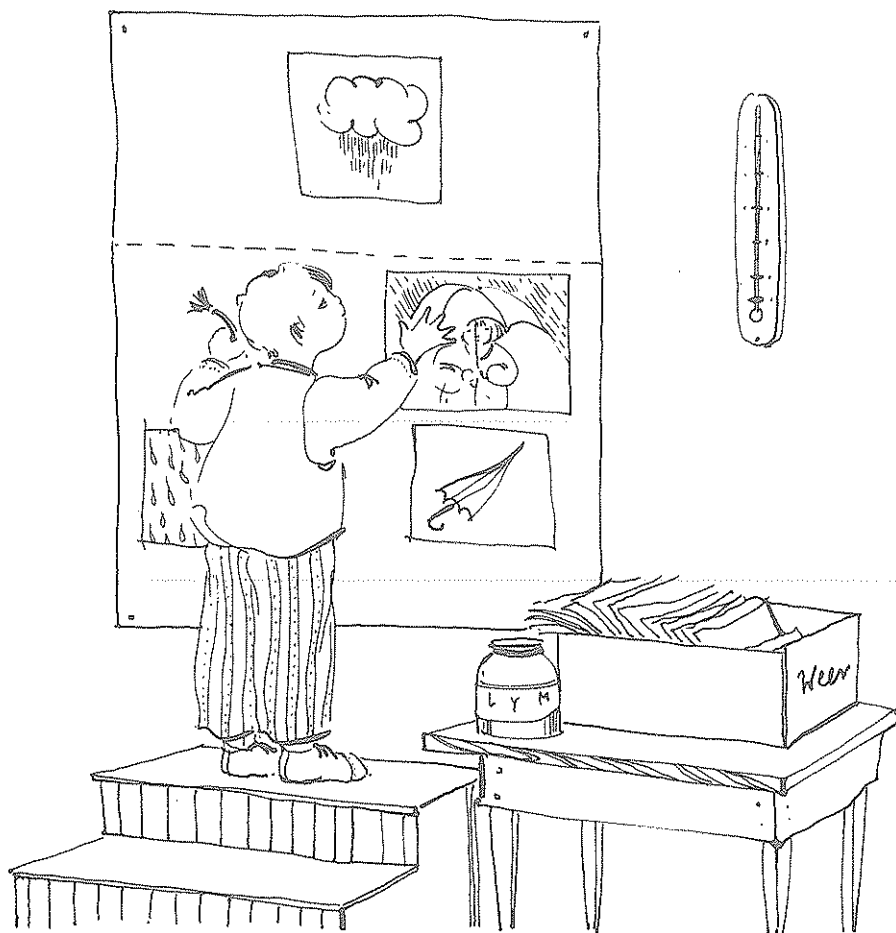
Stimuleer dat.

Is er iets veranderlijker dan het weer? We kunnen eens nagaan of het weer inderdaad zo wispelturig is door het een poosje goed bij te houden met behulp van een eigen 'weerstation'.

U bespreekt de tekeningen van doeblad W32 met de kinderen. U laat hen de plaatjes uitknippen en in een doosje leggen bij een prikbord (eventueel stuk tempex) dat tot weerstation wordt omgetoverd.

Gedurende een aantal dagen houdt de 'weerman van de groep' het bord bij. U kunt dit in een groepje laten doen.

Bovenaan het prikbord (de lucht) komen de weersymbolen, onderaan (op de grond) komt een passende afbeelding uit een tijdschrift. Bij regenweer past bijvoorbeeld een afbeelding van een figuurtje met laarzen en een paraplu. De groepsgenootjes houden kritisch in de gaten of de 'weerman' de juiste symbolen gebruikt (die passen bij het weer van de dag).

Variatie

In plaats van 'het weer van de dag' in beeld te brengen probeert de 'weerman' het weer van de volgende dag te voorspellen. Iedereen is dan natuurlijk benieuwd of de voorspelling ook uitkomt.

U kunt tijdens deze periode regelmatig als afwisseling met de kinderen een liedje zingen dat bij dit onderwerp past. Bijvoorbeeld 'Na de regen' van Karel Eykman en Harry Bannink uit *Spoken onder mijn bed en andere liedjes* (Harlekijn, Westbroek) pagina 24. Of 'Wat waait het weer' van Herman Broekhuizen uit *Loedje de hoedjesman* (De Toorts, Haarlem) pagina 19.

Situatie

Kring

Werkles

Bedoeling

Structureren van ruimtelijke situaties in het platte vlak (14.4.2).

Anticiperen op gebeurtenissen (via observatie) (15.2).

Weersverschijnselen en weersveranderingen waarnemen (16.5.2).

De relatie weer-kleding (16.5.3).

Doeblad W32

Materiaal

Schaar en kleurmateriaal.

Prikbord of stuk tempex en punaises.

Organisatie

Zorg ervoor dat de voorstellingen op het doeblad vanaf het begin duidelijk zijn (eerst bespreken in de kring).

Wanneer u het aantal symbooltekeningen op doeblad W32 te gering vindt, maakt u er zelf enkele bij. Deze kunt u uit tijdschriften knippen en op karton plakken. U kunt eventueel gebruik maken van een bestaande 'weerkalender' (Jegro, Nienhuis).

Jaarkalender

Het hele jaar, maar vooral in perioden waarin het weer nogal wisselvallig is.

Leerlijn

- ☐ Groep 1.
- ☐ Groep 2.

Observatie/evaluatie

Hoe worden situaties als 'geheel bewolkt' uitgebeeld? Kommen de kinderen dan op het idee om heel veel wolkjes op te prikken?

Lukt de associatie tussen weersymbool in de lucht en voorstelling op de grond?